

DAFTAR PUSTAKA

SUMBER PRIMER

Algemeene Secretarie TZG Agenda, Groote Bundel 1891-1942, No. 6629, ANRI.

Algemeene Secretarie, Missive Gouvernements, No. 4920. ANRI.

Algemeene Secretarie, Missive Gouvernement 1890-1942, No. 4130, ANRI.

SURAT KABAR

Bintang Sumatra, 25 Oktober 1927.

-----, 4 November 1927.

De Fabrieksboed, Zaterdag 4 Mei 1946

De Indische Courant, 24 October 1927.

De Indische Mercur, 4 October 1904.

De Locomotief, 31 Mei 1907.

De Standaard, 18 November 1935.

De Sumatra Post, Donderdag 12 November 1908.

-----, Donderdag, 15 September 1910

-----, Woensdag, 7 April 1915.

-----, Donderdag, 28 Desember 1905.

-----, Maandag 28 Maart 1938

-----, Maandag, 4 Juli 1927.

-----, Vrijdag 12 Juni 1931.

-----, Vrijdag 23 Mei 1919.

-----, Woensdag 30 Juni 1920.

-----, Zaterdag 11 Mei 1929.

-----, Zaterdag 26 Februari 1910.

-----, Zaterdag, 15 Juli 1905.

Deli Courant, Zaterdag 16 Februari 1935.

Haagsche Courant, 27 Agustus 1938.

Het Nieuws van den Dag Voor Nederlands Indie, Donderdag 3 April 1930.

-----, Vrijdag, 15 November 1935.

-----, Dinsdag 27 October 1935.

-----, Dinsdag, 17 Februari 1931.

Leeuwarder Nieuwsblad, Maandag, 5 Agustus 1929.

Nieuw Amsterdamsche Courant, Zaterdag, 2 Juli 1927

-----, Dinsdag 20 Juni 1939.

-----, Zaterdag 15 Januari 1927

Nieuwsblad van de Residentie Palembang, Djambi en Banka, 20 Januari 1939.

-----, Dinsdag 11 April 1939.

-----, 3 April 1939.

-----, Vrijdag, 28 April 1939.

-----, Zaterdag 22 April 1939.

Nieuwsblad voor de Residentie Palembang, Djambi en Banka, Dinsdag, 27 April 1937.

Soerabaiasch Handelsblad, Dinsdag, 17 September 1935.

Ochtenblad, 8 September 1935.

MAJALAH

De Indische Mercur, 14 Januari 1908

-----, 18 Januari 1910

De Ingenieur, December 1928.

-----, 19 Augustus 1893

-----, 1 October 1927

-----, 21 Februari 1930

-----, 29 November 1935

-----, 27 Januari 1939.

Minyak, September 1921

-----, October 1923

-----, Januari 1924

-----, Februari 1924

-----, Mei 1924

-----, Agustus 1924

-----, April 1926

-----, Juni 1926.

-----, Juni 1926

Tijdschrift voor Economische Geographie, 15 September 1934

ARTIKEL, BUKU DAN KARYA ILMIAH

Anonim. 1921. *De Waarheid over Djambi: Overzicht van de Officieele Gegevens Betreffende Het Ontwerp tot Oprichting Der Nederlandsch-Indische Aardolie-Maatschappij*. Uitgave N.V. Dagblad En Drukkerij De Standaard

Aulia, Emil W. 2006. *Berjuta-juta dari Deli: Satoe Hikajat Koeli Contract*. Jakarta: Gramedia Pustaka Utama

Blink, H. 1914. "De Koninklijke-Shell-Combinatie: Eenige Bladzijden uit de Ontwikkeling der Petroleum-Industrie in Nederlandsch Indie" dalam *Vragen van den dag; Maandschrift voor Nederland en Koloniën, Staathuishoudkunde, Staatsleven en Godsdienst, Natuurwetenschappen, Uitvindingen en Ontdekkingen, Aardrijkskunde, Geschiedenis en Volkenkunde, Koloniën, Handel en Nijverheid enz.* jrg 29

Bloembergen, Marieke. 2009. *Polisi Zaman Hindia Belanda: Dari Kepedulian dan Ketakutan*. Jakarta: KITLV

- Boomgaard, Peter. 2013. "From the Mundane to the Sublime: Science, Empire, and the Enlightenment (1760s–1820s)" dalam Peter Boomgaard (ed.), *Empire and Science in the Making Dutch Colonial Scholarship in Comparative Global Perspective, 1760–1830*, (United States: Palgrave Macmillan, 2013)
- Booth, Anne. 2007. "Night Watchman, Extractive, or Developmental States? Some Evidence from Late Colonial South-East Asia", *The Economic History Review*, May 2007, New Series, Vol. 60, No. 2 (May, 2007), pp. 241-266,
- , 2007. *Colonial Legacies: Economic and Social Development in East and Southeast Asia*. Honolulu: University of Hawai Press.
- , 1998. *The Indonesian Economy in the Nineteenth and Twentieth Centuries: A History of Missed Opportunities*. London: Macmillan Press Ltd.
- , 2013. "Colonial Revenue Policies and the Impact of the Transition to Independence in South East Asia", *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde*, 2013, Vol. 169, No. 1, pp. 37-67.
- Breman, Jan. 2020. "Colonialism and Its Racial Imprint", *Jurnal Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, November 2020, Vol. 35, No. 3 (November 2020), pp. 463-492.
- , 1989. *Taming the Coolie Beast: Plantation Society and the Colonial Order in Southeast Asia*. New Delhi: Oxford University Press, 1989.
- Broersma, R. 1925. *Atjeh: Als Land voor Handel en Berdijf*. Utrecht: Gebrs. Cohen.
- De Goey, F. 2002. "Henri Deterding, Royal Dutch/Shell and the Dutch Market for Petrol, 1902-46", *Business History*, 2002, 44:4, 55-84.
- De Vries, Ben. "The Battle For Oil In The Dutch East Indies: Pladjoe, The Pearl in the Crown of the *Bataafsche Petroleum Maatschappij* (Shell) in the Turmoil of the 1940s". *Proceeding dalam International Planning History Society*, Vol.18, No. 1, 2018.
- Deen, E. *De Djambi-Concessies: De Meest Gewenschte Oplossing*, (Den Haag).
- Douglas, E. A. 1915. *Leidraad voor Het Kaarteeren van Petroleumterreinen*. Batavia: Landsrukkerij.
- Easton, N. Wing. 1915. "Rede Uitgesproken Op 7 April 1915 Bij Gelegenheid van de Onthulling van Het Borstbeeld van Dr. R D. M. Verbeek in Pulchri Studio te 'S-Gravenhage".
- Erman, Erwiza. 1995. *Kesenjangan Buruh-Majikan: Pengusaha, Koeli Dan Penguasa: Industri Timah Belitung, 1852-1940*, Jakarta : Pustaka Sinar Harapan.

- Fieldhouse, D.K. 1983. *Colonialism 1870-1945: An Introduction*. London: MacMillan Press Ltd.
- Forbes, Robert Jacobus dan Denis R. O' Beirne. 1957. *The Technical Development of the Royal Dutch/Shell: 1890-1940*. Leiden: E.J. Brill.
- Gerretson, Frederik Carel. 1939. *Geschiedenis der 'Koninklijke', Volume 1*. Utrecht: Oosthoek.
- Gerretson, C. 1936. *Geschiedenis der Koninklijke*. Haarlem: Joh.Enschedé En Zonen.
- Goote, A. 1937. *Wij in Indië: Voor Wie is Er Plaats?* Amsterdam: Nederlandsche Keurboekerij.
- Hamzah, B.A. 1991. *The Oil Sultanate: Political History of Oil in Brunei Darussalam*. Kuala Lumpur: Percetakan A-Z Sdn. Bhd.
- Hekmeijer, F. C. 1916. *Petroleum-ordonnantie*. Batavia-Weltevreden: G. Kolff & Co.
- Het Bedrijf Der Koninklijke Nederlandsche Maatschappij Tot Exploitatie Van Petroleumbronnen In Nederlandsch-Indië En Aanverwante Maatschappijen*. Amsterdam: J.H. De Bussy.
- Hollander, J. 1924. *Weg Met Colijn?* Amsterdam: N.V. Dagblad en Drukkerij De Standaard
- Idema, H.A. *Parlementaire Geschiedenis van Nederlandsch-Indie, 1891-1918*. Den Haag: Martinus Nijhoff.
- Jobert, Kees. 1939. *H. Colijn: Het Leven en Werken van een Energiek Man*. Den Haag: N.V. Maandblad Succes.
- Jonker, H.G. 1912. *Beschouwingen over de Opleiding van Geologen in Nederland en het Geologisch Onderzoek van Nederlandsch-Indië*. Den Haag: F. J. Belinfante.
- Jonker, Joost, dkk. 2017. *A History of Royal Dutch Shell*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Joshua, Norman. 2018. "Worker's Paradise: A History of Labor in the Oil Town of the Netherlands Indie, 1890-1939. *Jurnal Sejarah, Vol. 1(2), 2018: 1 – 24*.
- Koninklijke: De Geschiedenis van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlandsch Indië vanaf hare Oprichting tot Heden*. Rotterdam: Willemsen&Co., 1911.
- Kooreman, P.J. 1903. *Nog Eens De Koelie-Ordonnantie Tot Regeling van de Rechtsverhouding Tusschen Werkgevers en Werklieden in de Residentie Oostkust van Sumatra*. Amsterdam: J.H de Bussy.
- Kuiper, Koos. 2017. *The Early Dutch Sinologists (1854-1900): Training in Holland and China, Functions in Netherlands Indies*. Leiden: Brill.

- Langhout, J. 1923. *Vijftig Jaren Economische Staatkunde in Atjeh*. Den Haag: W. P. Van Stockum & Zoon.
- Lindblad, J. Thomas. 1988. *Between Dayak and Dutch: The Economic History of Southeast Kalimantan 1880-1942*. Dordrecht: Foris Publications.
- , 1999. "Coolies in Deli: Labour Conditions in Western Enterprises in East Sumatra 1910-1930", dalam buku Vincent Houben, Thomas Lindblad, and others, *Coolie Labour in Indonesia: A Study of Labour Relations in the Outer Islands, c. 1900-1940*. Harrassowitz Verlag: Wiesbaden.
- , "The Petroleum Industry in Indonesia before the Second World War". *Bulletin of Indonesian Economic Studies*, 25:2, 53-77.
- , "Foreign Capital and Colonial Development in Indonesia: A Synthesis". *Lembaran Sejarah*, Volume 14, No. 1, April 2018.
- Lubis, Mochtar. 1982. *Kuli Kontrak*. Jakarta: Sinar Harapan.
- Lulofs, Madelon Szekely. 1985. *Koelie*. Jakarta: Grafiti Press.
- Lustrum-Jaarboek van de Mijnbouwkundige Vereeniging te Delft 1931-1932*. 1932. Delft: N.V. Technische Boekhandel en Drukkerij J. Waltman.
- Magenda, Burhan D. 1991. *East Kalimantan: The Decline of A Commercial Aristocracy*. Ithaca: Cornell modern Indonesia Project.
- Missbach, Aantje. 2010. "The Aceh War (1873-1913) and the Influence of Christiaan Snouck Hurgronje", dalam buku Arndt Graf, dkk., *Aceh: History, Politics and Culture*. Singapura: ISEAS.
- Nota over de Atjehsche Invallen op Sumatra's Oostkust, 1893*.
- Ossterhoff, H. H. A. Van Gybland. 1917. *Adviezen Inzake Mijnordonnantie en Indische Mijnwet*. Batavia: Drukkerij Ruygrok & Co.
- Pantanoeta. 1905. *Ter Wille van Wie Zijn Wij Koloniale Mogendheid? Een Blik op de Financieele Koloniale Staatkunde der Laatste 25 Jaren*. Paul Bermer&Co.: Padang.
- Raben, Remco. 2013. "Economic Regimes in the Long Decolonization of Indonesia: The Nexus between State and Business, 1930s-1950s". *Lembaran Sejarah*, Vol. 10, No. 1, April 2013.
- Reed, Peter Mellish. 1958. "Standard Oil in Indonesia, 1898 – 1928", *The Business History Review*, Vol. 32, No. 3 (Autumn, 1958), pp. 311-337.

- Revolutionnair Comité tegen de Vlootwet, "Colijn en de Vlootwet". 1923. Amsterdam: Drukkerij-Combinatie Slood.*
- Robert Jacobus Forbes dan Denis R. O' Beirne. 1957. *The Technical Development of the Royal Dutch/Shell: 1890-1940*. Leiden: E.J. Brill.
- Rutten, L.M.R. 1927. *Voordrachten Over De Geologie Van Nederlandsch Oost Indie*. Groningen, Den Haag: J.B. Wolters.
- Sandberg, C. G. S. 1912. *Op De Gevaarlijke Helling*. Haarlem: H. D. Tjeenk Willink & Zoon.
- , 1915. *Indie Verloren, Ramspoed Geboren*. Den Haag: D.A. Daamen.
- Schadee, W.H.M. 1919. *Geschiedenis van Sumatra's Oostkust, Mededeeling No. 2*. Oostkust van Sumatra-Instituut.
- Scholten, Elsbeth Locher. 2008. *Kesultanan Sumatra dan Negara Kolonial: Hubungan Jambi-Batavia (1830-1907) dan Bangkitnya Imperialisme Belanda*. Jakarta: KITLV.
- , 2000. *Women and the Colonial State: Essays on Gender and Modernity in the Netherlands Indies 1900-1942*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Sejarah Pertumbuhan Pemerintahan Kesultanan Langkat, Deli dan Serdang* (Usman Pelly, Rata R., T. Ibrahim Alfian), (Departemen Pendidikan dan Kebudayaan Direktorat Sejarah dan Nilai Tradisional Proyek Inventarisasi dan Dokumentasi Sejarah Nasional: Jakarta, 1986).
- Setiawan, Agus. 2015. "The Political and Economic Relationship of American-Dutch Colonial Administration in Southeast Asia: A Case Study of the Rivalry between Royal Dutch/Shell and Standard Oil in the Netherlands Indies (1907-1928)". *Disertasi. Jacob's University*. Jerman: Jacob's University.
- Tanjung, Ida Liana. 2015. "The Indonesianization of the Symbols of Modernity in Plaju (Palembang), 1930s–1960s" dalam Freek Colombijn dan Joost Coté (ed.), *Cars, Conduits, and Kampongs: The Modernization of the Indonesian City, 1920-1960*. Leiden: Brill.
- Ter Braake, Alex. 1944. *Mining in the Netherlands East Indies*. New York: *Bulletin 4 of the Netherlands and Netherlands Indies Council of the Institute of Pacific Relations*.
- Ter Braake, Ir. A. L. "De Poenale Sanctie" dalam buku *Lustrum-Jaarboek Van De Mijnbouwkundige Vereeniging Te Delft*, hlm. 74. (tuliskan secara lengkap identitas buku ini: penerbit kota penerbit dan tahun terbit)
- Tideman, J. 1938. *Djambi*. Amsterdam: Druk de Bussy.

- Touwen, Jeroen. 2001. *Extremes in the Archipelago: Trade and Economic Development in the Outer Islands of Indonesia, 1900-1942*. Leiden: KITLV Press.
- Trouw, A. 1933. *Indische Reisbreiven*. Assen: Van Gorcum & Co.
- Van Assendelft, M. W. 1915. *Djambi Concessie*.
- Van Bemmelen, Reinout Willem. 1949. *The Geology of Indonesia: Economic Geology Vol. 2*. Hague : G.P.O., 1949.
- Van den Brand, P.J. 1902. *De Millllioenen uit Deli*. Amsterdam: Höveker & Wormser.
- Van den Tol, Joris. 2020. *Lobbying in Company: Economic Interests and Political Decision Making in the History of Dutch Brazil, 1621–1656*. Leiden: Brill, 2020.
- Van der Eng, Pierre. 1993. “The ‘Colonial Drain’ from Indonesia, 1823-1990”, *Economics Division Working Papers, Research School of Pacific Studies, Australian National University*.
- Van der Zee, Daan. 1929. *De SDAP en Indonesia*. Amsterdam: Ontwikkeling.
- Van Lier, R.J. 1918. *De Mijnbouw in Nederlandsch Indie*. Amsterdam: Koloniaal Institute.
- Waterschoot van der Gracht, W.A.J.M. 1914. *Rapport over de Opsporing van Delfstoffen*. Batavia: Landsdrukkerij.
- Wellan, J. W. J. 1932. *Zuid-Sumatra: Economisch Overzicht van de Gewesten Djambi, Palembang, De Lampoengsche Districten En Benkoelen*. Wageningen: H. Veenman & Zonen.
- Wells, C. B. 2008. *Aloofness and Neutrality: Studies on Dutch Foreign Relations and Policy-Making Institutions* (Utrecht: HES, 1982); M. Kuitenbrouwer, *The Netherlands and The Rise of Modern Imperialism: Colonies and Foreign Policy* (Cambridge: Berg, 1985) dalam buku Elsbeth Locher Scholten, *Kesultanan Sumatra dan Negara Kolonial: Hubungan Jambi-Batavia (1830-1907) dan Bangkitnya Imperialisme Belanda*. Jakarta: KITLV.
- Witkamp, H. 1917. *De Petroleum*. Harleem: H.D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Yuwono, Ismantoro Dwi. 2014. *Mafia Migas VS Pertamina*. Jakarta: Galangpress.
- Zentgraaf, H.C. dan W.A Goudoever. 1936. *Sumatraantjes*. Westkust van Sumatra: Uitgifte van Java Bode.